

Verlangen naar het PARADIJS

doopsgezinde gemeente Arnhem
zondag 25 oktober 2020

Voorganger: André Maris
 piano: Bas Wuite
 cantor: Elaine Bohlken
 voorlezer: Marjan van Binsbergen
 lichtbeelden: Han Bohlken

Begroeting en mededelingen

NADEREN OM TE HOREN

De kaars, teken van het Licht waarin wij mogen gaan, wordt aangestoken

Wij zingen/luisteren staande naar het lied dat vanmorgen de toon zet: NLB 216

Dit is een morgen als ooit de eerste (alle coupletten)

Bemoediging

Op deze ochtend in de tijd,
 geheiligd, dat is
 apart gezet van andere dagen
 waarin oplossingen er soms eerder zijn
 dan het probleem.
 Een tijd, waarin antwoorden zoveel hoger
 scoort dan vragen,
 waar ondraaglijke levensvragen liefst
 verdrongen worden
 en zich verbergen achter maskers
 van oppervlakkigheid,
 van schone schijn en haastig leven,
 terwijl tezelfdertijd mensen snakken
 naar warmte,
 naar aandacht en rust.

Juist in deze tijd zoeken wij elkaar op
 om stil te staan bij het ongevormde,
 het ongehoorde
 wat een plek moet krijgen in het bestaan;
 om rust te nemen, en de haast een halt toe
 te roepen.

Samen gekomen om stil te zijn
 om te luisteren, naar elkaar,
 naar verhalen die er al zo lang zijn,
 naar verhalen van nu,
 verhalen van hen die het - evenals wij – ook
 niet zo zeker wisten.

Zij die onderweg beschadigd zijn geraakt,
 of juist geheeld werden,
 luisteren naar
 wat de geest ons te zeggen heeft.

Amen

Wij zingen/luisteren ter beaming naar lied 612: *Wij komen als geroepen* (alle coupletten)

Gebed

Gebed van de Makai Indianen (Zuid-Amerika)

*uit de tv-uitzending De Verwondering, van Annemiek Schrijver, op 26 mei 2109,
in gesprek met zeezeiler en solist Henk de Velde.*

Grote geest,
Wiens stem ik hoor in de winden
en wiens adem alles laat leven.
Hoor mij!
Ik ben klein en zwak en heb Uw kracht en wijsheid nodig.
Laat mij gaan in schoonheid en mogen mijn ogen
de rode zonsondergang blijven aanschouwen.
Laat mijn handen respect hebben voor de dingen
die U gemaakt hebt en mijn oren scherp,
om Uw woorden te horen.
Maak mij verstandig
zodat ik de dingen kan begrijpen die U mij leert.
Laat mij de lessen leren kennen
die U verstopt hebt in elke steen en elk blad.
ik zoek kracht, maar niet om sterker te zijn dan mijn broeder.
Maak dat ik altijd klaar ben om naar U toe te komen
met schone handen en eerlijke ogen
zodat, als het leven ten einde is gekomen
zoals de verdwijnende zonneshijn,
mijn geest tot U mag komen zonder schaamte.

Amen

Wij zingen/luisteren naar een loflied 275: *Heer onze Heer, hoe zijt Gij aanwezig* (1, 2 en 5)

HOREN EN VERSTAAN

Lezing uit de Bijbel: Genesis 2: 4B-9 en 15-25

Wij zingen/luisteren naar lied 788: *God die in het begin* (1 en 2)

Lezing uit de Bijbel: psalm 104 (gedeelte), hertaling Huub Oosterhuis

*Over onze moeder aarde heb ik nagedacht
en boeken gelezen: dat zij bijna vijf miljard
jaar geleden geboren zou zijn,
dat zij zich verfijnd heeft
tot wouden en tuinen, watervallen en fonteinen -
zou ik ooit een wilde ezel worden of een steenbok
er zou genoeg zijn om mijn dorst te lessen.*

*Oh water dat levend stroomt,
dat gras voedt, brood doet ontkiemen,
wijn doet zwellen in de druiven.
Leer mij durven wijn te drinken
die het hart verzacht,
brood te bakken en uit te delen*

aan alle hongerlijders van de wereld.

*

*En dan de bomen die jij gezaaid hebt:
hier berken en populieren,
op verre heuvels ceders en cipressen
en langs snelwegen zuring en naamloze halmen.*

*Ook roept Gij overal vluchten vogels, en ze komen.
Soms zingen zij 'vlieg met ons mee'.
Ik moet nog leren durven vliegen –
heb ik vleugels? In de buik van mijn ziel
ritselt het van de veren.
Ik vraag de vogels: hoe leven jullie?
Hebben jullie lief?*

*En dan de zee, diep en vol,
de vreemdste snuiten en uitsteeksels,
zilverwier en anemonen,
en draken om mee te spelen.*

*

*En al dat levende hoopt op jou, mijn vriend,
die ik nu plotseling aarzel God te noemen.
Want hoe dan God? Was jij de oerknal?
Jij bent de stilte waarin ik schuil,
soms even, in de late nacht, de vroege morgen.*

Wij zingen/luisteren naar lied 221: Zo vriendelijk en zo veilig als het licht (1 en 2)

Wij staan stil bij het thema, overdenking

Verlangen naar het paradijs. Dat is het thema van onze viering vanochtend. Het is misschien een beetje raar om over het Paradijs te preken, vandaag, een week nadat Samuel Paty in een voorstad van Parijs onthoofd is. Hij was leraar, een collega van mij. Verbijstering en verdriet komt over ons nu wij hier van horen. Een niet-begrijpen hoe iemand tot zo'n daad komt. Laten wij een ogenblik stil zijn.

STILTE

Het Paradijs lijkt zo ver van deze wereld af te staan. Toch is het goed om stil te staan bij het Verlangen naar het Paradijs, iets dat in veel culturen voorkomt. Juist nu mogen wij stilstaan bij dit Verlangen.

Ik denk dat de twee scheppingsverhalen uit het Eerste Testament het meest bekend zijn bij de mensen, met het kerstverhaal uit het evangelie van Lucas. Ook mensen die nooit naar een kerk gaan, hebben weet van deze oude verhalen.

Zeven weken geleden stond ik hier ook. We hebben toen geluisterd naar het eerste scheppingsverhaal, uit hoofdstuk 1 van het boek Genesis. Dat ging over hoe De Eeuwige in zes dagen de wereld schiep, met alles er op en er aan. Wij als mensen mogen de schepping voortzetten, liefst samen met de Eeuwige die ons wil laten zien hoe het zou moeten met die schepping. Dat was wat ik naar voren heb gebracht begin september.

Vandaag kijken we naar het tweede hoofdstuk van het boek Genesis, en naar een zogenoemde scheppingspsalm, psalm 104, afkomstig uit de erfenis van het oude Egypte.

Deze tekst is een poëtisch gebed. Straks, tegen het einde van deze dienst zal ik in de Voorbeden het slot van deze psalm 104 laten horen.

Wat moeten wij met deze oude teksten? Sommigen zeggen: het is de droom van een paradijselijke tegenwereld, die ons een moment van ontspanning geeft in de hel die wij mensen met z'n allen van de wereld maken. Dit kun je een 'angstige interpretatie' noemen. Daarnaast is er een meer zogenaamd wetenschappelijke interpretatie: wanneer en waar was dat paradijs dan? Bij die en die rivier? Was het vijfduizend en nog wat jaar geleden? Hier kun je spreken van een 'bijgelovige' interpretatie.

Ik denk dat wij op een andere manier naar de scheppingsverhalen mogen kijken.

Misschien kunnen wij de plaats en de tijd van het paradijs alleen in ons eigen hart zoeken. Op de achtergrond van alles wat er gebeurt in de wereld, alle vijandschap en angst die er is en die lijkt te heersen over de wereld, is iets heel anders te zien. Iets dat nooit bestond, maar, zoals wij heel duidelijk voelen, zou moeten bestaan.

In Genesis 2 staat dat de mens aan de dieren hun namen geeft. Zo wil de Eeuwige het: de mens benoemt alle dieren. Benoemen en kennis van de dingen stelt de mens in staat zijn macht over de rest van de schepping te vergroten. Ja, zo is het wel geworden. Maar zo hoeft het niet bedoeld te zijn. Of, als je het met meer stelligheid wil zeggen: God zij dank is het niet zo bedoeld!

Als we kijken naar hoe een klein kind woorden leert, dingen leert benoemen, dan zit daar niet alleen een element in van beheersen, maar ook een element van spelen. Ik herinner mij dat mijn kinderen liedjes maakten van allerlei woorden die ze net kenden. Ook met lekker vieze woorden.

In de visie van enkele Indianenstammen is het zo dat woorden dans zijn, in plaats van instrumenten van macht. Wie de dieren een naam wil geven zoals in het paradijs, moet leren hun dansen te dansen, hun taal te begrijpen en hun innerlijke wezen te bezingen.

Ik lees nog eens een stukje van psalm 104:

*Ook roept Gij overal vluchten vogels, en ze komen.
Soms zingen zij 'vlieg met ons mee'.
Ik moet nog leren durven vliegen –
heb ik vleugels? In de buik van mijn ziel
ritselt het van de veren.
Ik vraag de vogels: hoe leven jullie?
Hebben jullie lief?*

ER wordt vaak gezegd dat er een "crisis is van het milieu". Maar ik denk dat we zouden moeten spreken van "de crisis van de natuur". Het is de "Natuur" die in gevaar is, de natuur waarvan wij mensen immers ook deel uitmaken.

Het lijkt er op alsof God in het paradijsverhaal van de Bijbel wilde uittesten of mensen elkaar echt verdienen. Dat zou moeten blijken uit hun wijze van omgaan met de dieren.

Ik lees een tekstje van een indianen sjamaan, Zwart Hert, van de Dakota-Sioux-Indianen:

*Het hart van de mens is een heiligdom.
In het midden bevindt zich een kleine ruimte,
waarin het grote Geheim woont...
Om het midden van het hart te kennen, moeten jullie zuiver en goed zijn
en op die manier leven,
zoals het Grote Geheim ons heeft geleerd.
De mens die aldus zuiver is*

*draagt het heelal
in het midden van zijn hart.*

Dus waar is het paradijs? Het antwoord kan dan luiden: daar waar mensen er in slagen het midden van hun leven te vinden en zo zuiver te worden, dat zijzelf het universum zijn en het universum hunzelf.

Wanneer we kijken naar de tekst van Genesis 2, dan zien we het beeld van de boom in het midden van de tuin. Misschien kunnen we de boom opvatten als symbool van de hele aarde om ons heen. Daar, waar mensen in geborgenheid ontdekken dat de aarde hun plaats is, verankerd in het hart, tussen hemel en aarde, daar wordt de wereld een paradijs.

Marian wilde vandaag niet meegaan, omdat zij negen dagen geleden bij een vriendin is geweest, die enkele dagen daarna positief getest is op Corona. Inmiddels heeft Marian zich ook laten testen; gelukkig was de uitslag negatief. Een hele opluchting. Maar het wordt aangeraden om toch een quarantaine van tien dagen aan te houden, na een mogelijk contact met een besmet persoon. Maar dit terzijde.

Wij tweeën hebben de traditie om voor onze verjaardagen stil te staan bij de ervaringen waarvoor wij dankbaar zijn. Niet alleen met verjaardagen, maar ook op Oudjaarsavond. En soms ook gewoon 's avonds bij het slapen gaan. Soms schrijven we die dingen waarvoor wij dankbaar zijn op. Vaak zijn het heel gewone dingen

En het maakt ons blij en gelukkig om je dankbaar te voelen.

Ik wil jullie vragen: herinner je een moment waarvoor je dankbaar bent, wellicht een moment dat je je echt gelukkig voelde. Waarvoor was of ben je dankbaar?

Het is dan goed even je denken los te laten; geef je denkhoofd even vrijaf. Doe je ogen dicht en leg je rechterhand op je borst, op de plek waar je hart zit. Adem eens rustig in en uit.

Probeer een inademing van vier tellen te doen en ook zoiets voor je uitademing. Komt er iets in je op waarvoor je dankbaarheid voelt?

Meer dan één ding mag natuurlijk ook.

STILTE

Laten we proberen, met in achtneming van de anderhalve meter afstand, iets te delen van de dingen waarvoor je dankbaar bent. Vertel kort, zonder uit te wijden, aan je buurvrouw of buurman waarvoor je dankbaar bent.

UITWISSELEN

Anders dan de Eeuwige, is geen van zijn schepselen alleen vanuit zichzelf gelukkig. Daarom heeft Hij voor de mens 'een tegenover' gemaakt, een mens naast hem. Wij hebben geluisterd naar lied 788:

*“Zoals van meet af aan
een mens geen antwoord vindt,
als hij niet door een mens
ten diepste wordt bemind,
zo zult gij nu voortaan
in liefde en in leed
elkanders antwoord zijn,
één lichaam en één geest.”*

Geen mens is gelukkig als zij/hij alleen maar geeft, en geen mens is gelukkig als zij/hij alleen maar ontvangt. Het is juist deze uitwisseling die tenslotte elk verschil opheft: je geeft de

ander wat je van hemzelf heeft gekregen, en omgekeerd – een sluitende cirkel. Liefde = geluk zonder enige schaamte.

PERFECT DAY (Lou Reed): song en powerpoint.

You reap what you sow = je oogst (letterlijk 'raapt') wat je zaait.

Liefde is niet iets moeilijks: dan zijn de mensen naakt voor elkaar en hoeven zij niets voor elkaar te verbergen. Dit lijkt wel een totale bevrijding, wanneer je letterlijk open en bloot en onbeschermd durft te zijn, jezelf volledig durft te tonen.

Ik denk dat er veel waars zit in de uitspraak die ik ergens las: Liefde is de belangrijkste herinnering, misschien de enige herinnering, aan het paradijs.

Amen

Moment voor bezinning, meditatieve muziek, stilte

TERUG NAAR HET LEVEN VAN ALLEDAG

Open ruimte

Dankgebed – voorbeden – stilte –

Ene en Eeuwige die wij God durven noemen.

Wij zijn dankbaar dat wij vanochtend hier samen zijn, vol aandacht bij elkaar, en voor U, voor dat wat ons verbindt en tot mensen maakt.

Wij zijn dankbaar dat wij ook in onzeker tijden toch momenten van vriendelijkheid en geluk mogen ervaren. Het wonder van een glimlach van iemand op straat of in de supermarkt, of een kind dat zingend op haar fietszitje zit, achterop bij mama of papa.

Daarnaast zien wij heus wel de dingen die ons zorgen baren. Of het nou de crisis van de natuur is, of het geweld van mensen die zich in hun samenleving niet gezien of gehoord weten.

Tot slot luisteren wij naar het slot van psalm 104 -, Huub Oosterhuis

*Ademt jouw adem in mensen?
In al die levende dode gewapenden,
op oorlog uit, bang, bedroefd, boos, onbereikbaar,
op vrede uit, maar wie kent de weg van de vrede?*

*Wie gaat dit aanschijn van de aarde vernieuwen?
Jij die ik vriend en vreemdeling noem
van de bergen? Ja jij, met mij samen.*

*Je moet wel komen, gauw, om al die oude mensen
die hun lieve land zagen branden
zo goddeloos, kom troosten
laat het niet duren tot hun dood.*

*En voor onze kinderen, zoet en zo klein nog,
zou het ook mooi zijn als ze je voetstap hoorden,
je fluitje, 'hier ben ik'. Wie? Vriend God!*

*Daar kom je de schemerhoek om
de lichtende blauwe, de rode hoek van de middag,
desnoods de gitzwarte van de nacht –
maar je komt, en je zegt tot alle kinderen
hier tezamen:*

*Dag jij en jij
dag meisje dag jongen*

en je noemt hun namen.

*En ze worden wakker
en zullen het nooit meer vergeten.*

En dan kunnen we nu, in stilte, onze eigen gedachten hebben,
kunnen we bidden waar een ander geen woorden voor heeft.

afgesloten met het Onze vadergebed, zoals Jezus dat ons heeft geleerd

Wij zingen/luisteren naar het slotlied, 422: *Laat de woorden die we hoorden (alle)*

Woorden van uitzending en zegen

Ga in vrede,
als een menselijke zegen.
Wees de wereld tot een wonder
waar de wereld zo om vraagt.

Wees de steun, de hoop en toeverlaat,
voor ieder die met u gaat.
Voor ieder die u tegenkomt,
voor ieder die uw zegen nodig heeft.

Wees het voorbeeld uit de geschriften,
een mens van God
een mens van Liefde
een mens voor de mens.

Amen

Gezongen Amen, 425: *Vervuld van uw zegen*

Inzameling van de gaven.

De kaars wordt gedoofd.